

Asia: VN /27452/2020

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

-

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Luottamuksellisuuden vaarantuminen vähentää yritysten halua käyttää tarvitsemiaan kehitysyhtiön palveluita kerrannaisvaikutuksineen

Kehitysyhtiöt ovat kuntien omistamia, voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä, jotka lisäävät alueen yritysten kasvua ja kilpailukykyä ja vahvistavat alueen elinvoimaa. Kehitys-yhtiön toiminta perustuu alueen ja yritysten tuntemukseen, pitkiin asiakassuhteisiin, osaamiseen ja kuntaomistajien mandaattiin. Kehitysyhtiöt eivät (pl. joitain poikkeuksia lähinnä tilavuokraukseen liittyen) toimi markkinoilla ja ovat käytännössä aina kuntien omistamia in-house yhtiöitä, joten ehdotettu julkisuuslain soveltamisalan laajennus koskisi niitä.

Kehitysyhtiön tärkeimmät ominaisuudet yritysten kanssa toimittaessa ovat asiantuntemus ja luottamus. Asiakasyritys voi luottaa, että kehitysyhtiön kanssa käydyt keskustelut, käytetyt materiaalit, tiedot mahdollisista investoinnista ja sijoittumispäätöksistä ym. pysyvät vain

kehitysyhtiön tiedossa. Yksi syy kehitysyhtiöiden perustamiselle on aikoinaan ollut asiakasyritysten tietojen parempi luottamuksellisuus kuin suoraan kunnan kanssa toimittaessa.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotus vaarantaa tämän kehitysyhtiön toimintaedellytyksen, joka mahdollistaa joustavan yritysten kanssa tehtävän kehittämistyön. Jouduttaisiin esim. kaikessa toiminnassa yksittäisen yritysneuvojan työstä alkaen miettimään mikä on liikesalaisuus, joka ei ole julkisuuslain piirissä ja yksittäisissä tapauksissa siitäkin saadaan varmuus vasta hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen, mikä muodostaa riskin myös erilaisille vahingonkorvausvaateille.

On todennäköistä, että osa yrityksiä pelätessään heitä koskevan materiaalin tuloa julkiseksi jättää käyttämättä kipeästi tarvitsemiaan kehitysyhtiön palveluja, mikä heijastuu yritysten heikompana kasvuna ja siitä edelleen kunnan- ja kansantalouteen. Tämä sopii huonosti esim. TE24-uudistuksen ideaan, jossa kunta on vastuussa elinvoimasta ja työllisyydestä alueellaan ja lisää luultavasti työvoiman kohtaanto-ongelmaa, kun kunta ei kehitysyhtiön kautta kuulisi tarkkaa tietoa yritysten työvoima-, koulutus- ja muista tarpeista.

Käytännön esimerkki julkisuuden haitallisuudesta tuli esille koronahäiriörahoituksessa. Yksinyrittäjän tuessa kehitysyhtiö valmisteli tuen myöntämisen virkahenkilön päätökseen, jolloin tukea saaneiden nimet tulivat julkisuuteen. Vaikka yrityksillä oli kipeä tarve koronahäiriötuelle, julkisuuden pelossa yrittäjät hakivat tukirahoitusta huomattavasti vähemmän kuin sitä oli valtion osalta budjetoitu. Kun yrittäjiltä kysyttiin tähän syytä, oli se poikkeuksetta asian julkisuus ja sen kielteiset seuraukset.

Hallitus on päättänyt lakkauttaa ELY-keskusten Yritysten kehittämispalvelut, ja kehitysyhtiöt luultavasti valmistelevat hankkeita, joiden budjeteissa on varauduttu vastaavien palveluiden myöntämiseen yrityksille palvelusetelillä. Mikäli nämä ja kehitysyhtiöiden myöntämät omat palvelusetelit tulevat julkisiksi, tapahtuu vastaava kuin yksinyrittäjän tuessa.

Kehitysyhtiöt toimivat yrityksiä lähellä olevana ikkunana kaikkiin julkisiin ja osin myös yksityisiin yrityskehityspalveluihin ja -rahoitukseen. Yritysneuvoja ohjaa oman työnsä ohella yrityksen muihin sille sopiviin palveluihin, esim. Valtioneuvoston julkaisuja 2022, Team – Finland verkoston arviointi, palvelupolun kuvaus. SEKES – verkosto palvelee 40 000 yritystä vuosittain ja jos yritykset eivät käyttäisi kehitysyhtiötä, myös muiden yrityspalvelujen käyttö vähenisi heikentäen yritysten kehittymistä kansantaloudellisine vaikutuksineen

Kehitysyhtiön hallituksen toiminta ja hallitusjäsenten rekrytointi vaikeutuu

Kehitysyhtiön hallitus on toimielin, joka pystyy laajasti ja julkisuudelta suojassa keskustelemaan ja viemään eteenpäin erilaisia elinvoiman kehityshankkeita. Hallituksen rooli korostuu useamman kunnan omistamassa kehitysyhtiössä, jossa se muodostaa tärkeän foorumin yhteisten ylikunnallisten, alueellisten elinvoima-asioiden valmisteluun.

Optimaalinen hallitus koostuu kuntien, yritysten ja sidosryhmien edustajista ja ehdotettu julkisuuslain soveltamisalan laajennus vaikeuttaisi yksityisen sektorin edustajien saamista mukaan julkisuuden aiheuttaman toiminnan mahdollisen arvostelun vuoksi. Samoin virkavastuun ulottuminen vahingonkorvausuhkineen hallituksen jäseniin esim. tietopyyntöratkaisua tehtäessä tuntunee yksityisen sektorin edustajista erityisen oudolta ja muodostaa helposti ehdottomaan esteen osallistua hallitukseen.

Lisäksi julkisuusvaatimus hankaloittaa hallitustyöskentelyä, kun joudutaan miettimään mikä esim. pöytäkirjoissa on julkista, mikä salassa pidettävää liikesalaisuutta. Nykyisellään kaikki on hallituksen päätöksellä salaista, mutta mikäli julkisuuslain soveltamisala laajenee, voi tulla tilanteita, jossa hallitus pyrkiessään noudattamaan julkisuuslainsäädäntöä esittää jonkun asian olevan julkinen. Mikäli tämän todetaan olevan virhearviointi, voi se johtaa toisaalta Oy-lain mukaiseen vahingonkorvausvastuuseen

Rekrytoinnissa menetetään osaajapotentiaalia

Yksi kehitysyhtiön vahvuus on joustava, luottamuksellinen rekrytointi. Mikäli toimitusjohtaja- ja muihin tehtäviin hakevien nimet olisivat julkisia, vähentäisi se kiinnostusta paikkojen hakemiseen, todennäköisesti heikentäisi saatujen hakemusten laatua ja siten vaikuttaisi kehitysyhtiön osaamiseen ja toiminnan tehokkuuteen.

Yleistä

Kehitysyhtiöt toimivat kuntien rahoittamana, ja tämän vuoksi toiminta on yleispiirtein jo pitkälti läpinäkyvää, lisäksi julkista rahoitusta saaviin hankkeisiin osallistuvien yritysten kehityshankkeista tulee hankkeen osalta julkista tietoa. Kehitysyhtiö raportoi paitsi hallitustyön mutta myös normaalissa toiminnassaan omistajakunnilleen työstään ja sen vaikutuksista.

Koska kehitysyhtiöt ovat luvanneet asiakkailleen pitää asiat luottamuksellisina, raportoinneista ei voi saada yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä yrityksestä/asiakkaasta ilman kyseisen asiakkaan kirjallista lupaa. Lupaa antaessaan asiakas on antanut suostumuksensa sille, että kyseisen omistajakunnan edustaja saa tietoa heidän toiminnastaan. Julkisuuslain soveltamin näihin tapauksiin tarkoittaisi tämäntyyppisen tiedonsaannin tyrehtymistä, mikä edelleen ajaisi kuntaorganisaatiot ja yritykset

kauemmas toisistaan, jolloin kärsisi niin yhteistyö kuin yrityksen ja pahimmassa tapauksessa kunnan talous.

Toimivalta

Ehdotuksessa ei ole otettu kantaa toimivaltakysymyksiin. Mikäli julkisuuslain soveltaminen vastoin SEKESin kantaa laajenee esitetysti, tulee sen sisältää määräys, kenen toimivallassa yhtiössä (hallitus / hallituksen puheenjohtaja / toimitusjohtaja) ratkaisu esim. tietopyyntöön on.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Suurin osa kehitysyhtiöistä toimii myös aluekehitysorganisaationa. Tähän liittyy yhteistyötä myös suurteollisuuden kuten energiateollisuuden tai jopa puolustusvoimien kanssa. Mikäli riski näiden yhteistyötahojen salassa pidettävien tietojen vuotamisesta julkisuuteen kasvaa, voi se tarkoittaa yhteistyön loppumista ja/tai riskin toteutuessa jopa kansallisen turvallisuuden sisältäen huoltovarmuuden heikkenemistä.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

-

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

Työryhmän asettamispäätöksessä todetaan salassapitoperusteet arvioitavaksi myöhemmin. Mikäli julkisuuslain soveltaminen SEKESin kannan vastaisesti laajenisi esitetyllä tavalla, tulisi salassapitoperusteet arvioida ja säätää ennen soveltamisalan laajennuksen astumista voimaan, jotta vältettäisiin yksittäisiin päätöksiin ja dokumentteihin liittyvä tapauskohtainen, työläs arviointi ja epävarmuus.

SEKESin käsityksen mukaan kaikki muu asiakas- / yritystieto kuin autettujen yritysten lukumäärä on salassa pidettävää. Tarkempi määrittely ala- tai suuruusluokituksen mukaan voi pienemmillä paikkakunnilla jo paljastaa luottamuksellista tietoa

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Helenius Jaakko
Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhtiöt SEKES